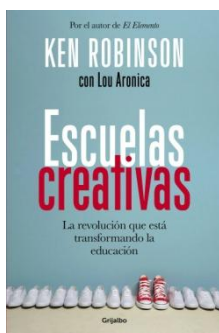

Revista Catalana de Pedagogia

Vol. 11 – 2017, 237- 241

ISSN (edició electrònica): 2013-9594

Escuelas creativas. La revolución que está transformando la educación

Ken Robinson i Lou Aronica (2015). Barcelona,
Grijalbo.

Traducció de Rosa Pérez Pérez

Laura Domingo-Peñañiel

Mestra i pedagoga. Professora i investigadora al Departament de Pedagogia de la Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes de la Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya. A/e: laura.domingo@uvic.cat

«No facis sempre el mateix si el que busques són resultats diferents». Aquesta frase, que podria ser un títol alternatiu del llibre *Escuelas creativas* de Ken Robinson (amb la col·laboració de Lou Aronica), representa el canvi de paradigma en educació que l'autor proclama. El llibre fa una diagnosi de la situació educativa actual i fa propostes sobre com cal transformar un sistema educatiu que, segons ell, és caduc i, per tant, no funciona. *Escuelas creativas* es divideix en deu capítols en què Robinson aporta reflexions argumentades tot posant exemples i experiències reals. És, per tant, una lectura inspiradora però alhora útil i pràctica.

Aquesta ressenya està dividida en tres parts: una primera en què s'exposa la visió de l'autor sobre el sistema educatiu actual relacionat amb l'infant, posant èmfasi en com

aprenen els nens i nenes; en segon lloc, algunes de les propostes de canvi que suggereix Robinson, i per acabar, es proposen algunes reflexions lligades a la situació actual de l'educació a Catalunya.

Un sistema educatiu obsolet per a infants amb ganes d'aprendre

Respecte al sistema educatiu actual, l'autor repeteix diverses vegades durant el transcurs del llibre que l'ensenyament que es porta a terme a les escoles encara es correspon predominantment al model d'industrialització taylorista, és a dir, que molts centres educatius encara actualment estan molt centrats en la producció. Un patró obsolet segons Robinson, que considera més important la intel·ligència acadèmica per sobre de la resta d'intel·ligències múltiples que defensa Gardner. Per exemple, encara avui dia les matèries que podem pensar que són més útils per a un futur laboral, les llengües i les matemàtiques, són les més ben considerades per moltes escoles i es deixa en un segon pla les artístiques, les musicals i la d'educació física. Per a moltes persones obtenir bons resultats en una escola tradicional, és a dir, memoritzar informació i ser capaç de reproduir-la sense errors, és sinònim de ser intel·ligent. L'autor argumenta que aquesta visió i model era útil en el passat quan les persones feien una mateixa feina de forma idèntica durant tota la vida, però ara ja no.

Robinson critica que el sistema educatiu que tenim és molt estandarditzat i format per estructures massa rígides que volen una resposta concreta per a cada problema específic, i d'aquesta manera es coarta els alumnes més creatius, als quals els agradaria arriscar-se o improvisar respostes. Segons l'autor, l'escola penalitza l'error i l'estigmatitza tant que és per aquest motiu que els alumnes s'allunyen cada vegada més de les seves capacitats creatives innates. Els nens i nenes neixen lliurepensadors i amb ganes d'aprendre però l'escola els fa creure que l'únic aprenentatge important és el que fan allà i els recorda cada dia que aquest serà avaluat. En resum, els nens neixen amb ganes de conèixer el món però és la mateixa escola que, amb més o menys mesura depenent de l'infant, va apagant aquest interès innat i natural.

És per aquest motiu que, a mesura que els alumnes van creixent, ens trobem comportaments cada vegada més rígids, convergents i inflexibles. Hi ha investigacions

que demostren com la creativitat decreix a mesura que els nens i nenes avancen en la seva escolaritat. L'autor afirma que aquests alumnes estan més «adaptats» al sistema educatiu convencional que encara predomina a les escoles i es fa un seguit de preguntes: curiosament, els alumnes amb millors resultats acadèmics acostumen a ser els menys creatius, són potser els més adaptats?, com s'explica que persones rellevants en diferents àrees, persones que considerem «genis», no treien bones notes a l'escola? El llibre no respon aquestes qüestions però sí que fa un pas endavant fent propostes valentes i fermes que es poden llegir a continuació.

Propostes de canvi concretes però holístiques

L'objectiu principal de l'obra de Robinson és reclamar un canvi radical de paradigma en l'educació pública i, per fer-ho, proposa una nova perspectiva en educació que l'anomena *mirada ecològica*. Realitza un interessant paral·lelisme entre l'agricultura i la ramaderia del passat, que era pacient i respectuosa, amb l'agricultura i ramaderia extensiva actual, que no ho és. El llibre anima el lector a repensar i reinventar un sistema educatiu més sostenible i posa exemples de projectes i d'escoles obertes que possibiliten nous plantejaments.

L'autor està convençut que la creativitat és tan important com l'alfabetització. Defensa que cal fomentar la participació, i la col·laboració en grup perquè és quan sorgeixen les millors idees. Creu que cal fer-ho de forma col·laborativa, promoure els grups al màxim d'heterogenis: d'edat, cultures, ètnies, etc. En definitiva, agrupacions representatives de la societat diversa que tenim. També creu que és important que les persones prenguin decisions per elles mateixes, que no necessitin un director o directora que els digui què han de fer. És a dir, hauríem de formar alumnes autosuficients i autònoms. Determina que l'escola ha de donar eines per desenvolupar les diferents intel·ligències i fomentar d'aquesta manera les potencialitats innates de l'alumne.

Com s'exposa en el títol d'aquest apartat, Robinson fa propostes de canvi molt específiques com, per exemple, trencar amb el concepte d'aules, pensar en clau d'espais que possibilitin experiències, com laboratoris, equipament tecnològic, tallers o sales polivalents, etc., que permetin fer ciència, gaudir de la música, de la lectura, de

l'art, del pensament matemàtic, etc. Però també reclama una reforma profunda i ho fa des de diferents disciplines tan antagòniques com poden ser la medicina i la sociologia.

Per una banda, des de la neurociència, Robinson remarca la importància de combinar els dos hemisferis del cervell, és a dir, un que està més centrat en la intuïció i l'altre en l'anàlisi. Segons l'autor, la combinació dels dos ens permet resoldre problemes importants ja siguin de l'àmbit laboral, personal o escolar. És a dir, està relacionat amb el que entenem per competències i Robinson afegeix que la neurociència ens pot ajudar a comprendre que la lògica entre persones pot ser molt diferent. Per altra banda, des de la sociologia de l'educació, l'autor creu que les idees d'escola democràtica són imprescindibles per al canvi i reclama que no hem de fer escola per als alumnes sinó fer-la amb ells. L'escola hauria de proporcionar moltes experiències educatives vitals, culturals i cíviques durant l'escolaritat.

Per acabar, en el llibre també s'afirma que per innovar cal ser capaç d'assumir errors: hem de donar-nos permís per equivocar-nos i d'aquesta manera avançar. Segons l'autor, promoure el pensament divergent, que el defineix com l'habilitat de veure moltes possibles respostes a una mateixa pregunta, és ser capaços de qüestionar-se un mateix, de desafiar les pròpies conviccions. Ens calen persones amb una distinció, un valor afegit, no capaces de reproduir continguts sinó de gestionar-los, resoldre problemes, oferir noves solucions, etc. Al contrari de l'homogeneïtzació, necessitem una nova educació que fomenti els diferents talents i l'excepcionalitat de cadascú. Hi haurà noves professions que encara desconeixem. Actualment hi ha una paradoxa entre l'escola i el món laboral: l'escola retalla la creativitat i les empreses la demanen. L'autor ho resumeix amb aquesta expressió: noves idees, noves solucions.

Connectant amb la nostra realitat

La situació actual de l'educació a Espanya i a Catalunya es podria dir que viu amb contradicció. Amb el desplegament de la LOMCE del Govern espanyol, les matèries que podrien promoure més la creativitat es veuen reduïdes en l'horari i deixen de ser troncats; en canvi, a Catalunya s'ha decidit mantenir les hores. Paral·lelament, ha passat el mateix amb la matèria de filosofia, lligat amb una tendència de pèrdua

d'importància de les humanitats des de fa uns anys. Tot això xoca frontalment amb les recomanacions del Parlament Europeu, que va incloure la competència cultural i artística entre les competències bàsiques per al desenvolupament integral dels joves. I també amb les directius del Govern, que per una banda vol fomentar l'autoocupació, afirmant que l'emprenedoria és el futur laboral, però després l'educació no impulsa la creativitat i, amb paraules de Robinsón, «el pensament lateral».

La innovació pedagògica a Catalunya històricament ha estat liderada per la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya (FMRPC) i també pels diferents grups de treball, recerca i instituts de ciències de l'educació (ICE) de les facultats d'educació de totes les universitats catalanes. Ara bé, és cert que en els últims mesos els dos fenòmens lligats amb la innovació que han tingut més ressò als mitjans de comunicació i a les xarxes socials provenen d'iniciatives privades.

Per acabar, com es viu a Catalunya aquest canvi de paradigma des de l'educació pública? Amb l'esperança de pensar que és un primer pas per a una possible revolució real independentment de qui l'impulsi? Les respostes, com en el cas de totes les preguntes i propostes que planteja Robinsón en el seu llibre, només les té el lector. I cadascú, les seves.

Per saber-ne més

Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya (FMRPC). (2016). Recuperat el setembre de 2016, de <http://www.mrp.cat/>

Per citar aquest article:

Domingo-Peñafiel, L. (2016). *Escuelas creativas. La revolución que está transformando la educación. Ken Robinsón i Lou Aronica (2015)*

Revista Catalana de Pedagogia, 11, 237-241.

Publicat a <http://www.publicacions.iec.cat>